

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ————— 20 coroane.
Pe jumătate de an ——— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Văzând ce fac alții.

(Reflexiuni.)

Frunzărind revista „Kunstwart” am găsit o idee frumoasă tocmai prin simplitatea ei, încât o aflu demnă a o împărtăși și cetitorilor acestei reviste. În rubrica „De azi pe mâne” sau Cronică, eum ar zice revistele noastre, am găsit un articol scurt (Vorlesungen in Kleinstadt und Dorf. Deutscher Wille des Kunstwarts XXX. 8.) iscălit cu inițiala A., sub care toată lumea înțelege pe poetul și scriitorul Avenarie.

Spune A., că a nimerit iarna într-o ospătărie, unde se aflau împreună toți intelectuali micul sat, bărbați și femei. Eră Duminecă seara. Sătui de a depăna mereu tot aceleași nimicuri zilnice, unul s'a așezat la pian și cântau cu toții cântece populare dintr'un mic caștel. Poetul i-a întrebat, că fac ei adesea acest lucru. Răspunsul a fost că în toată Dumineca după cină. Deja cunosc bine cu toții suta de cântece. Întrebați, că nu mai cetesc câte ceva așa ocazional, au răspuns că mai demult eră un învățător, care le cetea, dar azi așa ceva nu mai e la modă. Și oricât s'a interesat poetul în acel ținut nord-german, n'a aflat urme de serate de cetire.

Aceasta mică întâmplare îi dă de gândit, că preoții și învățătorii, sau orice alți intelectuali germani, ce misiune culturală ar putea îndeplini în serile lungi ge iarnă prin seratele de cetire. Unul dintre aceștia cetește câte ceva unui cerc de cunoscuți, fără nici o ambițiune artistică, din cărți sau reviste bune, potrivite. Își arată dorința de a fi informat despre rezultatul astorfel de serate.

Fără voie te cugeți la societatea noastră, care în căutarea de distracții se adâncește cu totul în jocul de cărți. Ce frumos ar fi, să iai parte la o serată de cetire într'un mic cerc de cunoscuți, unde după terminarea piesei cetite, fiecare să-și spună părerea sa.

Cum ar câștiga păstorul sufletesc inimile credincioșilor săi pentru credința străbună, când adunându-i în jurul său le-ar ceti momente înălțătoare și apoi dându-le teren și credincioșilor să-și spună părerile lor despre lume și lucruri, multe poate greșite, ce ocaziune i-s'ar da a lămurii adevărul.

Te gândești, că cetind unui grup de ascultători minunatele povești ale moldoveanului Creangă, cum ar îndrăgi cu toții

acea carte și ce misiune frumoasă ai împlinit prin trezirea interesului față de carte.

Prin revista sa „Kunstwart” Avenarie împlinește de 31 de ani o misiune culturală mare la poporul german; aliată îi este societatea „Dürerbund”. Programul societății se poate rezuma astfel: o cultură, care să facă viața înveselitoare, sănătoasă, morală și demnă. Pentru răspândirea culturii artistice „Kunstwart” a edat o mulțime de tablouri ieftine de pictori germani și clasici.

Casele țăranului nostru în urma simțului religios sunt împodobite cu o sumedenie de icoane cumpărate dela precupeți străini, cari din punct de vedere artistic sunt ridicole, chiar privite de orice laic cu bun simț. În vremile străvechi, părinții bisericii au fost pătrunși de însemnătatea icoanelor. Azi cine se gândește, că pentru întărirea simțului religios, să editeze tablouri ieftine, cari să inspire credință. Azi țăranul se uită la icoana lui de pe perete, dar de cele mai multe ori trebuie să ghi-cească ce înfățișează. Ce efect ar produce asupra lui, aflând scris pe ea momentul ce înfățișează în limba sa și cu litere cetețe. Deja cuvintele acestea l-ar face să se gândească asupra acestui moment. Încearcă cetitorule singur a te convinge despre acest adevăr. Ia în mână o revistă ilustrată scrisă într'o limbă necunoscută și vei constată, că e frumos ilustrată, dar neputându-ți da seama ce înseamnă acele chipuri frumoase, poate artistice, o vei pune-oobosit la o parte. Pe când una scrisă în limba ta, sau una ție cunoscută, vei frunzări-o cu plăcere.

Tot aceasta editură a dat la iveală o seamă de cărți alese, între cari o alegere de poezii lirice pentru familiile germane făcute de Avenarie și una de balade.

Un șir de cărți au văzut lumina tiparului: „Munca culturală”, cu scopul de a lupta pentru păzirea frumosului și a gustului estetic în patria germană, în întreprinderile private și publice (zidiri de case, grădini, sate, colonii, orașe, casteluri, case burgheze, industrie, cu un cuvânt pe toate terenele). Amintesc această cu toate că pentru noi nu-i actuală.

Societatea mai sus pomenită, pentru răspândirea ideilor culturale în cercuri cât mai largi a edat o mulțime de broșuri, ieftine, a căror preț variază în timpuri normale între 10—75 Pf., cele mai multe dela 60 Pf. în jos).

A edat călindare la cari și anii anteriori sunt căutați. (Va urma.)

Impresii și amintiri.

(Un „congres” al rătăciților; viața lor sufletească; minciuna, omorul și temnița)

Când eră să se țină sinodul eparhial al Aradului, mi-am pus de gând să le spui și preoților și dascălilor mei iubiți, cari se află pe la vetrele lor și nu pot lua parte la ședințe, unele lucruri neoficiale, cari, natural, nu se prea spun în lumea largă, fiindcă nu s'au obișnuit. Plecasem la sinod, în Vinerea din săptămâna luminată, des de dimineață, pe-o vreme încântătoare: senină, liniștită, împărătească. Și pe îmbulzeala asta mare, nu știu cum se face, că la început avusei noroc: erau foarte puțini călători. Mergem așa, înainte, vre-o oră. La o stație mică se dau în brânci o mulțime de oameni, unii scapă la noi. O mare de capete pe afară. Vagonul ni-se tixise, ceace se parcă ciudat, eră că noii călători aveau, cei mai mulți, în cupeu de cl. II bilete de cl. III-a în mâni! Întră călăuzul să perforeze biletele. Toți arată că le au de cl. III-a, dar numai decât plătesc diferența. Operația asta a ținut un sfert de oră. S'au adus biletele, banii s'au plătit, totul e în regulă. Privindu-i așa, într'o ochire, mi se păreau civi și bogăți de pe la Dobrița. Peste puțin aud graiul meu de acasă. Intorc fața în partea, de unde venea gasul, văz un bănațean „dă pră lângă Lugoj”, ori din Belinț. Li văz pulpa picioarelor învăluită în obiele roșii... Acum fusei cam nedumerit. Li iau pe toți cu deamăruntul. Văz, că sunt și popor dela Șiria, dela Boroșsebiș, portul mi-eră de pretutindenii foarte cunoscut. În mijlocul lor vre-o trei șvaboici de pe la Glogovăț, în nemijlocitea apropiere a unui jidan tip, o față de iscarjotean sadea! Acesta, așa știui mai târziu, ar avea birt ori duchian în Păuliș, ori pe aproape. Se păreau a veni toți dela un loc, de sigur dela vre-o adunare socialistă, îmi ziceam. Și deschid vorba.

— Unde-ați fost „la adunare” — zic bănațeanului, și mă așteptam să-și arate marea „indignare”, că protopretorele cutare nu le-a permis adunarea.

— „Bine zici, preoate, noi am fost ași la Diosig, — noi nis pocăiți, și ni-am avut ași cungrusu”.

A, îndată înțelesei situația! Care va să zică: pocăiți; m' da! Și-mi erau „pocăiți”, — rătăciți — de prin toată țara noastră, chiar și din Croato-Slavonia. — Un congres, nu glumă. Cam 40—50 de „fruntași”, toți conducători, toți predicatori. Văzui și niște Sârbi de prin Bacica, Nemți dela Periamoș și dela Lovrin — un amalgam de porturi, de oameni perzându-și vremea scumpă cu lucruri, ce nu se țin de capul lor.

Vis-à-vis de mine, aveam un „profesor” de-al Horvaților, om dela o vrastă, peste șasezeci de ani, grăsuliu și cu ochii șirefi. În fundul sufletului său de ceaun, ridea satanic de prostia tovarășilor săi numiți frați, și tăcea. Postul, neamul acesta de oameni, îl cinstesc cu unsoare. Și cum eră ziua aceea zi de Vineri, scoase din traistă o bucată zdravănă de slănină, luă un cuțit, își tăie o felie de pâne, deamă de un cosaș și de un secerător, își coborî cilindrul turtit în ochi, murmură cu ochii la cerul cilindrului o scurtă „rugăciune” și începu a înfulică voiniceste. Încă de pe la Șetin, Covăsinț, Cherechiu, le cunoscusem „legea” lor, să-și bată joc de posturi, ungându-și barem buzele, Vinerea

și în zile de post — dacă nu pot face altcum ciudă — hăloră cu biserică. Intenția am observat-o — să mă scoată din răbdări — dar am făcut așa, că nu înțeleg Știam, din experiență, că nu-i permis să le zică nimic și că o neglijare intenționată, o sfidare, un dispreț suveran ajung uneori, mai mult, decât volume întregi de cărți apologetice.

Simțiră numai decât, că și-au dat de om. Căutără unii la alții, mă luară, la rândul lor, acum iei la ochi, și, ca prin farmec, toți, de toate părțile, își desfăcură merindea, și haid, la întrecere! Profesorul Horvato-slavonilor, sătul de atâta clisă, putea să se dea somnului, liniștit, dar nu! El privi, cu milă spre căpetenia lor, *Jidanul* din Păuliș, cum își aranjă slămina, cozonacul și o admirabilă șuncă întreagă de Praga. Jidanul, par'că voind să-și arate tuturor călătorilor superioritatea, dar și condescendența, cu un gest de aristocrat și cu o privire îngăduitoare îi zise profesorului nemțește: „frate, uite aici, să poțtești puțină șuncă”. La moment îi tăie o bucată, de-o jumătate chilogram. „Profesorul”, se lăsă îmbiat, desmerdându-și barba și zimbând ca un copil, care abea așteaptă colacul de pomană, dar în fine, primi, că ce eră să facă!? Din această pantomimică nervoasă, se desprindea un atac vehement, contra răbdării mele, văzând *provocarea, minciuna și fățarnicia*, dar am tăcut, o clipă, și am așteptat momentul potrivit, să-mi vină apă și pe moara mea.

Un lucru nou, ce s'a observat în această adunătură de oameni, inconștienți și naufragiați, este un *intelectual*, un *jidan*, care și aici trage numai folosul, și-o *cărtică roșie*, având imprimată sub titlul ei, *o cruce neagră*, ortodoxă.

Intelectualul, eră profesor al Horvaților, om închis, vorbea puțin, cu ai săi în limba lor, știa însă, și nemțește. Se părea că-l genează prezența mea, în reverenți, gata de luptă pentru legea mea. Până să se înceapă discuția între mine și un rătăcit dela F.-Bator, discuție, ce se urmă românește, el părea că se bucură. Iar în clipa, când m'am provocat la dansul, ca și la om cu județiu corect, a răspuns, că nu știe românește, și într-o nemțească ireproșabilă îmi scoate și îmi dă din ghiozdanul plin cu cărți de propagandă o *cărticea* cu numele: „*Sfânta Evanghelie a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos. Scrisa de sf. Luca*”, ediție din 1917, București. Editura: *București*, societate biblică pentru Britania și Străinătate. Tipografia: *Pallas*, societate pe acții, *Budapesta*! Pe câmpul roșu al copertei acestei cărțuții *crucea neagră ortodoxă*, amintită mai sus. Am multămit omului pentru carte, i-am dorit să se pătrundă de adevăratul spirit al Evangheliei scrise de sf. evangelist Luca, arătându-i însă la moment, că în mâna lui și a soților săi, ca și a unora, cari sunt vrășmașii *crucii*, este o blasfemie scopul ce-l urmăresc: pe oameni fără carte și pe cei neștiutori de carte mai multă, văzând *semnul crucii* să le creadă ademenirile și să se rătăcească dela credința dreptmăritoare.

Sub chipul crucii celei făcătoare de viață a Mântuitorului, voi să nu strecurați în suflete otrava seducerii. Fiți oameni deschiși, dacă vă arde să „*pedricăți*”, puteți cât vă place, dar cu dragostea mea dela Domnul Hristos vă rog să nu vă înșelați nici *pe voi* și — dați-le bună pace — nu înșelați nici *pe alții*. Uite, d-ta ca profesor, ai aveă rolul să deprinzi inimile elevilor cu iubirea adevărului. Ce vor zice ei, sărmanii, când vor înțelege, că *crucea de pe învaliș*, hulită și batjocorită prin adunări, ziua, la amiază mare, seara și noaptea, a servit, totuș, de mijloc, ca să înșele pe dreptcredincioși la baptism, sau la rătăcire. Câți au priceput nemțește înmărmuriră. A fost o tăcere lugubră, dezolantă.

Îmi veni înainte, după câteva clipe, un cap șupt, pământiu, așezat pe un trup lung, slab, gata să îmbrățișeze moartea. Eră predicatorul român din F.-Bator. Cum văzu, că l-am prins cu ocaua, a intrat el să apere pe dl profesor, care amuțise complet. Țăranul meu începu să pună întrebări, să aducă vorba despre biserică la Solomon, în asemănare cu biserică de astăzi. Cum vei stă să vorbești acum, când vezi o totală lipsă de judecată logică, un țăran trecut prin toate treptele corupției morale, voind să-ți aducă exemple din Scriptură, când îl vezi abia cetind cuvintele și când auzi cum le ciopârtește de îngrozitor pe unele al căror senz nici nu-l înțelege! Am căutat să-i cetesc în suflet trecutul

vieții amărite. I-am arătat, după un scurt interogator, cât eră el de vesel, de gata la muncă, de plin de răbdare și iubire, când eră *de-ai noștri* și cât de sărac este la *inimă*, cât de slab la *voință* și cât de întunecat la *mintă*, de când s'a dat „*pocăit*”.

În focul discuției, abia luarăm seama, că stăm la gara Kőtegyán. El s'a coborât aci, să-și apuce drumul spre F.-Bator. Omul meu, până aci avu glasul infundat, părea blând, se sileă să-și ascundă răutatea sufletului, dar în clipa când se deschise ușa, ca să iasă din cupeu, văzu iadul: mi-a aruncat din ochii înopțați și cătrâniți de spuza urii, o privire de *demon* ajuns la strămoare, ar fi voit să mă sugrume și nu putea. Alături de mine, în dreapta, cele două șvaboici, ciuguleau pe șoptite, și din țacănitul trenului îmbinat cu șoaptele lor, întrezăream starea babilonică a sufletelor lor ajunse la prăpastie. Le privesc cu milă, ele cu ură. Aveau haine roase, în culoare mucezie, mohorită. Lipseă numai silueta jandarmului dela spatele lor, și atunci trecătorul, neorientat, ar fi crezut că sunt două pușcărișe fugite dela Ilova...

Oamenii aceștia cutieră țara, unde le place și când le pică în minte. *Minciuna, fățarnicia, răutatea și răsbunarea* îi mâră pe drumuri străine, să-și acapareze „*frați*”.

Suflete chinuite de glasul aspru și nemilosiv al conștiinței, fac impresia lui Ahasver, jidovul rătăcitor, nu le trebuie adevăr, dreptate, caracter, bunățate și iertare, fiindcă școala lor este: iscodirea, inventarea răului închipuit la fii și mai ales la preoțimea bisericii ortodoxe române, ca să-și poată ascuți limba contra noastră și să creeze motive pentru umilirea și înjosirea credinței noastre slăbune.

Ceeace trebuie să notez la început, am să remarc acum. Până să începem vorba despre cele amintite până aci, pocăiții mei își făceau o dare de seamă, în fel de statistică între ei despre starea de progres ori de regres, în care se află de prezent. Sunt două soluri de viclenie: una a celor ce „*înclină*” spre ei, alta: cari au trecut prin toate scările fățarniciei și sunt deja pregătiți pentru „*botez*”.

— „*Nu-i modru d'ol adușie pră hăla, și ti nieta, frace, dascălie, că i-șie-că sâncem rătășiți; dar frace-so vinie, bucuros, și că s'o și bocedzat!*” De aici s'a început convorbirea mea cu ei. Voiam să știm, că dintre acești doi frați, cum de-a stat unul ca stâncă la poarta credinței strămoșești, și cum de cel de al doilea și-a părăsit leagănul vieții ortodoxe?

Întrebai pe acela, care fu numit „*dascălie*” și-mi răspunse îndată: „*pră unu nu-l pucem fașie să fie al nostru, că-i cântărieț dă strand și-i corist; frace-s'o o fost închis la Vaț, viedz, fincă prin befiăie, s'o sfăgit și o omorît pr'un om și acum s'o bocedzat dă pocăit, c'o ieșit dâ cemiță!*” Va să zică lucrul e limpede: dacă vrei să fii la legea ta, și să lei lupta cu cei rătăciți, ca să-i aduci la lumină, ai să îndrăgești cântările bisericesti, să fii cântăreț de strand și corist, iar dacă nu poți să scapi nici cum în viață de asprimea muștrării conștiinței, atunci te legi și de un pai în mijlocul mării spumegânde — alegi drumul spre nazarenism. Morala e foarte grăitoare. Creștinii buni vor vedea, unde îi duce *gâlceava, cearta, befiă și omorul*: la nazarenism! Faceți-vă cruce, oameni de omenie, și încunju-rați soiiu acesta de rătăciți, până nu picați în boala lor. *Al. Munteanu al lui Vasile, ppop rom.*

O vizită la un stupar harnic.

(Urmare.)

Vine vorba: Cum de s'a scumpit așa tare mierea? Iată cum, raționează nenea Baranyai. Domnilor, ne zice el, oamenii numai acum în războiu au ajuns la convingerea că de câtă valoare este mierea în alimentațiunea publică. Nici un articol de trai nu s'a scumpit așa de mult ca mierea. Poftim și vedeți câte scrisori am primit dela cei cari au voit să-mi cumpere mierea. Să am 10 mii de stupi și n'aș putea satisface tuturor comandelor. Eu însă o vând la vechii mei cumpărători din Viena. Domnilor, continuă el, pe mine scumpețea de azi nu mă alterează de ioc. În toată viața mea mi-a plăcut vinul bun

și carnea. Înainte de războiu un kgr. de m'ere aveă prețul unui litru de vin bun, ori a unui kgr. de carne. Cam o coroană. Azi însă acelaș vin și aceeaș carne costă 8 cor. Va să zică vinul și carnea s'a scumpit de 8 ori decum eră înainte de războiu. Mierea mea însă se vinde cu 24 cor. kgr. deci cel puțin de 24 ori mai scumpă ca înainte de războiu, deci eu cu prețul unui kgr. de miere pot cumpără cel puțin 3 litri de vin bun, ori 3 kgr. de carne. Așa e și cu alte articole de trai. Grăul d. e. s'a scumpit numai de 3 ori mai tare de cum eră înainte de războiu. Și veți vedea, Domnilor, că și după războiu mierea va fi totdeauna cu mult mai scumpă decât alte articole de trai; de fapt mierea se vinde prin prăvăliile din Csorna cu 28 cor. de kgr.

Voind a află cam cât își prețuește el stupii lui, părintele Toader îl întrebă și în privința aceasta. Domnule, zice el, nu-s în stare să-ți spun exact. Dar totuși, zice părintele Toader, dacă ți-ar aduce cineva atâția galbeni, câți ar încăpea în pălăria asta (arătându-i pălăria lui grecească lată și scufundoasă) ți-ai da stupii și stupina? Nu, domnule, nu! Pentru nici un fel de sumă de bani nu m'aș deslipl de ei.

Și începe a argumenta așa: Domnilor, oare cât grâu ar trebui să vândă cineva să capete 50—60 mii coroane? Câte dări plătește acela după pământul care produce acest grâu? Cât năcaz și câtă cheltuială are el cu lucrătorii etc. până vede în hambarul lui atâta grâu? Eu însă tot lucrul mi-l isprăvesc cu copiii mei, nu plătesc și nu dau mănăcare la nici un lucrător, nu mă bate pe câmp nici o ploaie și nici un vânt, nu asud toată vara, orice căldură să fie, la lucru greu, și stau tot la umbră. Domnilor, continuă mai departe, cu toată scumpețea vitelor, oare câte vite ar trebui să vindă un proprietar ca să capete 50—60 mii coroane? Și dacă își vinde vitele în anul acesta, cu ce-și lucră moșia, și ce mai vinde în anul viitor? Până când eu nu trebuie să vând absolut nici o albină. Încă se sporesc. Ori, ce capital ar trebui să depun la bancă ca să-mi aducă mie 50—60 mii coroane dobândă sigură? Sunt eu sigur că vre-un cassar sau director de bancă nu-mi prăpădește capitalul? Al meu capital însă e asigurat pentru toate eventualitățile, mai ales l-am asigurat și contra focului. Nu, domnilor, nu există sumă de bani, pentru care mi-aș da stupăria, numai bunul Dumnezeu să dea și să înflorească bine acății (salcămii).

Părintele Toader mai vrea să se cureze și de reumatism cu un drum și cu o cheltuială. Își golește mâna până sus și asă umblă pe la urdinișurile coșnițelor printre sutele de mii de albine, ca să-l împungă câteva. Dar de unde, par'că sunt vrăjite, nici una să se apropie de mâna lui. A trebuit să prindă anume două și să le forțeze ca să-l înțape. Nenea Baranyai însă îi zice să facă o cură regulată, să meargă mai des la el să-l înțape cu albine și-i răspunde că se va vindeca radical.

Săracii de noi, câtă răceală a intrat în noi, cari am petrecut aici două ierni, dacă ar fi să ne curăm toți la nenea Baranyai i-am prăpădi poate toate albinele, dat fiind că albina care înțepă, încă în ziua aceea trebuie să moară.

Eu cer dela Baranyai ceva propolis, (rășină de prin coșnițe) de „leac”. Aha, ride nenea. D-ta ai bățături (ochi de găină)? Te asigur, dle, că nu există leac mai bun pe lume ca rășina aceasta. Imi dă bucuros și-mi spune că curățind cadrele și coșnițele multe kgr. de rășină de aceasta a aruncat afară și în foc. Când i-am spus însă că rășina aceasta o cumpără cocoanele de pe la orașe, se înțelege sub diferite numiri și pachetată artistic, cu bani scumpi de prin farmacia, ca să-și afume odăile, să albe miros plăcut, eră să-și smulgă părul de pe cap că nu a știut aceasta mai de mult, căci el măji întregi de propolis a lăpădat afară de când stupărește.

Fără veste ne pomenim că se apropie 6 ore, nenea Baranyai ne-a povestit mereu 4 ore fără a se obosi. Timpul suprem să plecăm spre „casă” la Csorna, regretând singur acum odată de 19 luni, că așa curând se face seară.

Drăguțul de vânt s'a obosit și el, toată ziua n'a mai slăbit din puteri, iar noi facem calea îndărăt, mereu admirând stăruința lui Baranyai în ale stupăritului, originalitatea lui în „inventarea” metodelor de stupărit, descoperite de alți oameni de știință încă în veacul trecut; modul lui plăcut și interesant de explicat și de-

monstrat, judecând că așa talent ce eră în stare să producă, dacă avea școală și trăia în alte împrejurări și în alt mediu.

Povestind pe cale, ce păcat că în Ardealul nostru cu flora lui bogată de primăvară și până toamna târziu poporul nostru nu se ocupă rațional cu stupăritul, și mai ales că nu-i cine să-l îndrumă pe calea cea bună. Cât de priincioase sunt împrejurările climatice din Ardeal pentru stupărit, unde și nutrirea speculativă a stupilor ar fi de prisos etc.

Oftăm și ne căim de sărăcia poporului, care nici azi nu știe mai mult în ale economiei, ca moșii noștri, să se razime numai în coarnele plugului, care nu-i mai în stare să-i asigure singur existența și traiul și să țină câteva vituțe rău nutrite, dintre care dacă vinde numai una-două, îi stă și amăritul de plug în loc, și el, țăranul, când trebuie să plătească darea și alte nevoi aleargă la bancă, până îi mai poate chizăși și biata moșioară.

Am mai văzut pe aici o stupărie frumoasă în Râba-Tamási la țăranul Mesterházy József. Aceasta însă e condusă în mod sistematic și rațional, provăzută cu toate sculele cele mai perfecte ce le-a născocit știința. Stuparul acesta a făcut curs de 6 luni la stupăria statului din Gödöllő, dar acest stupar are alt cusur. Are și economie de câmp frumoasă și nu-i dă mâna să se ocupe exclusiv cu stupăria, deși aceasta îi aduce venit mai mare și mai sigur decât economia de câmp, măcar că pământul de pe șesul acesta „Rábaköz“, e mai productiv ca ori unde în toată țara. Pentru grâu nu-l caută așa des vienezii, ca pentru miere.

De altcum în părțile acestea se ocupă mulți oameni cu stupăritul, țărani și intelectuali, deși împrejurările nu-s tocmai favorabile pentru stupărit, precum am spus mai sus. Am descris însă bucuros vizita la nenea Baranyai, pentru originalitatea lui în toată privința, constatând că stăruința de fier la lucru duce la rezultate bune chiar și fără mult aparat științific.

„T. R.“ Vasile Teotolecan, preot ort. rom.

Cuvântare ținută la înmormântarea preotului Andrei Fizeșanu din Pesac.

Adânc întristată familie!
Jalnici ascultători!

Bunul Dumnezeu de multă vreme ne-a pregătit pentru evenimentul trist de astăzi, când falnicul stejar, care purta numele de preotul Andrei Fizeșanu, după o viață laborioasă de 80 de ani, s'a prăbușit la pământ.

De mult auzisem trista veste, că distinsul și venerabilul paroh al Pesacului, Andrei Fizeșanu, care a fost odinioară atât de robust cu trupul și cu sufletul, este chinuit de o boală grea și lentă, care la vârsta lui înaintată nu ne mai putea da nădejdea reînnoșării, ci ne pregătea mereu pentru ziua tristă de astăzi, când moartea l-a curmat firul vieții, spre durerea familiei sale și spre regretul bisericii, al colegilor și al poporului în mijlocul căruia și-a petrecut viața jumătate de veac.

Moartea! Jalnici ascultători — are numai un chip îngrozitor, dar în dosul acestei înfățișeri groaznice se ascunde un înger de o deosebită frumusețe și blândețe, pe care îl trimite bunul Dumnezeu la fiecare muritor în acea clipă, când, îi este mai bine lui să se mute din lumea aceasta a durerilor, ispitelor și amăgelelor, într-o lume lină în care nu este nici schimbare, nici stricăciune, ci vecinică primăvară și vecinică odihnă și vecinică fericire.

Și apoi tot în urma unei rânduleli dumnezeiești și omul singur, ca și soarele, care după ce și-a isprăvit întreg cursul spre bolta cerească, se coboară încetul cu încetul sub orizont până dispăre de tot: așa și omul după ce a gustat toate plăcerile, dar mai ales toate amărăciunile acestei vieți și după ce și-a istovit toate puterile trupesti și sufletești în luptele grele cu soarta și cu oamenii, singur își dorește mormântul și odihna.

Precum un copil, care a fost departe de casa părintească multă vreme, într-o bună zi nu mai poate învinge dorul puternic de a pleca spre casă și părinți, așa și omul, după ce a petrecut multă vreme pe pământ, singur își dorește moartea, ca să se poată întâlni cu Tatăl cel ceresc.

După o viață lungă, grea și sbuciumată, dornic a fost după liniștea vecinică și după întâlnirea cu Tatăl cel ceresc și venerabilul preot Andrei Fizeșanu.

Răposatul, căruia ne-am adunat astăzi aici să-i dăm cinstea cea de pe urmă, s'a născut la anul 1838, din părinți preoți, în comuna Uzdin, și-a terminat cursurile teologice în Vârșeț la anul 1859 și a pășit pe cariera preotească în anul 1866 într-o vreme când preoții pe lângă aceea că erau purtătorii culturii românești și slugiau sfintele altare și păstureau poporul, mai trebuiau să-și lucre din greu alături cu economia, ca să poată câștiga pâinea cea de toate zilele pe seama familiilor lor.

Preoții din vremurile acestea, puțin au cunoscut odihna! Când se revărsau zorile ei erau la holdă și brăzdau pământul asudând și rugându-se din toată inima lui Dumnezeu. Cu bobi mari de sudoare pe frunte se întorceau dela holdă la altar.

Și fiindcă și pe ei îi apăsa viața cu toată puterea, rugăciunile lor, slujba lor, cucureau și înălțau turma, pentru că isvorau din niște suflete lovite de toate nevoile, cari băteau cu toată sinceritatea și toată simțirea la porțile cerului.

Amarul și greul vieții făcea că și păstorul și turma se apropiă mai ușor către Dumnezeu.

Din aceasta bravă și neuitată generație veche de preoți, cari numai din îndemnul inimii pășeau pe cariera preotească, pe cât de frumoasă, pe atât de spinoasă și cari prin inima lor ne-au păzit poporul și biserica de toate urgiile sortii a făcut parte și părintele Andrei Fizeșanu.

De aceea astăzi când prin mormânt intră în viață vecinică, Păstorul păstorilor, Domnul nostru Isus Hristos îl întimpină cu cuvintele:

„Bine slugă bună și credincioasă peste puține ai fost pus, dar peste multe te voi pune, intră întru bucuria Domnului tău“.

Dar părintele Andrei nu a fost numai un păstor, care și-a pus sufletul său pentru turma sa de câte ori a cerut trebuința ei nu a fost numai un părinte adevărat al poporului său, care a muncit întreaga lui viață pentru prosperarea bisericii și școlii din aceasta comună, ci și un soț și un tată adevărat.

O bună parte sau mai bine zis întreaga lui viață și-a jertfit-o pentru creșterea și fericirea copiilor săi. Cu mâinile a lucrat, iară cu sufletul s'a rugat pentru prosperarea iubiților săi copii. Și bunul Dumnezeu i-a binecuvântat ostenele sale și l-a ajutat să crească din fiii și fiicele sale preoți și preotese de model, cari să păstreze pe mai departe, atmosfera curată și cinstită a vechilor noastre curți preoțești și cari să se bucure de o înaltă considerare în societatea în care trăesc. Și pentru că și-a împlinit în mod conștiincios și datorința de tată, bunul Dumnezeu îl va așeza pe răposatul în corțurile dreptilor.

Părintele Andrei și-a împlinit cu scumpătate datorințele sale de preot, tată și om și de aceea fericită este calea întru care merge astăzi căci s'a gătit lui loc de odihnă lină. Înainte însă de a purcede pe aceasta cale își ia prin puține cuvinte adio dela sf. altar, dela popor, dela preoți și învățători, dela familie și dela toți cunoscuții.

Iubite și Sfinte Altare!

Cu cea mai fierbinte dragoste și cu inimă curată am servit înaintea ta 52 de ani, de aceea mă despart azi de tine cu cea mai mare durere. Toate tainele și toate durerile mele tu le-ai știut. În clipele de primejdie pentru familia și poporul meu la tine am alergat după ajutor și tu ne-ai dat mântuire. Tu mi-ai potolit durerile, tu mi-ai împlinit toate nădejțile de bine, tu m'ai apărat de rele, tu m'ai mângăiat în clipele grele, tu mi-ai înălțat sufletul la Tatăl cel ceresc. Îți mulțămesc sfinte altare pentru toate binefacerile și te rog să mă ierți dacă ți-am greșit vre-odată cu voie sau fără de voie, fiindcă am fost om și scris este că nu este om, care să fie viu și să nu păcătuiască. Sfinte Altare roagă-te Tatălui ceresc să primească rugăciunile, cari se fac astăzi pentru iertarea păcatelor și pentru mântuirea sufletului meu.

Fii și de acum un loc de mântuire pentru familia mea și pentru poporul meu.

Iubitul meu popor!

Mare este jalea mea căci trebuie să mă despart de tine. 52 de ani de împreună viațuire ne-a contopit de tot. Eu am fost părintele vostru, voi ați fost fiii mei adevărați, iubiți credincioși.

Jumătate de veac am împărțit cu voi toate bucuriile și toate durerile. V'am încreștinat, v'am cununat, v'am înmormântat morții voștri, m'am rugat vreme de 52 ani la sfântul altar pentru viața și fericirea voastră. Voi ați fost fiii mei, cari mi-ați dat cinste de părinte până la ultima clipă.

Vă mulțămesc pentru purtarea voastră fiască și vă rog, că dacă v'am greșit voaună cu ceva, în aceasta lungă viață să mă iertați și să vă rugați pentru odihna sufletului meu. Iubiții mei fii și fiice sufletești, vă rog să țineți și de acum încolo cu țaria oțelului la biserica strămoșească, care este maica voastră adevărată. Bunul Dumnezeu a lăsat pe lume numai o maică adevărată și numai singură maica cea adevărată iubește pe fiii săi cu adevărat și îi apară cu trupul propriu de toate primejdiile.

Nu vă depărtați dela maica cea adevărată pentru că mamele maștere nici când nu pot să fie aceea, ce e maica adevărată. Iubiți-vă biserica voastră din tot cugetul și din toată inima voastră, pentru că dânsa este apărătoarea și maica voastră adevărată. Ultimul meu cuvânt către voi este: Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze cu bogăția darurilor sale. Și să nu vă îndepărtați pentru nici o comoară din lume de biserica strămoșească!

Iubiții mei copii!

Sufletul meu e adânc îndurerat astăzi, când trebuie să-mi iau rămas bun dela voi pe vecie. Voi ați fost bucuria și mângăierea vieții mele. Când v'am văzut pe voi și pe copilașii voștri fericii pare că am întinerit și sufletul meu s'a umplut de bucurie, iar când peste voi a trimis bunul Dumnezeu vre-o durere, inima mea s'a întristat și nu am încetat să mă rog lui Dumnezeu până ce v'am văzut scăpați de orice primejdie.

Cu ziua de astăzi iubiții mei fii vă las în grija Tatălui ceresc și pe El Bunul și Atotputernicul îl rog să vă fie vouă Tată, să vă iubească pe voi, să vă ajute pe voi și să vă lumineze mintea, ca voi să puteți trăi în cinste și fericire pe pământ. Rămăueți cu bine scumpulii mei copii!

Și vouă iubiților mei colegi, cari a-ți venit să mângăiați familia mea la despărțire și să mă petreceți la groapă, vă mulțămesc și vă rog să vă rugați pentru sufletul meu, ca bunul Dumnezeu să nu-l rânduiască la locul cel de muncă, ci să-l așeze unde este lumina vieții. Amin.

Dr. Ștefan Cioroianu, adm. prot.

INFORMAȚIUNI.

Convocarea congresului. Cetim în ziarele din loc, că Majestatea Sa regele a binevoit a lua la cunoștință întrunirea congresului național bisericesc pe 1/14 Octomvrie.

Consistor plenar. Consistorul nostru eparhial din Arad a ținut joi, în 20 Septemvrie (3 Oct.) a. c., ședință plenară sub presiunea P. S. Sale părintelui nostru episcop Ioan. S'a promulgat concluzul sinodal, prin care s'a decis ajurnarea sesiunii sinodale din anul acesta și acoperirea trebuințelor diecezeane în cadrul bugetului din anul precedent. S'au luat dispoziții pentru îndeplinirea scaunului protopopesc vacant din B.-Comloș și s'au adus hotăriri și'n alte chestii actuale. Au participat asesorii: Mihaiu Păcățian, Cornel Lazar, Fabrițiu Manuilă, Traian Vățian, Dr. Gh. Ciuhandu, Petru Ionașiu, Emanuil Ungureanu, Dimitrie Muscan, Petru Truția, Aurel Călnicean, Victor Stanciu și Iosif Moldovan.

Hirotesire. P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan a binevoit a hirotesii întru protopresbiter pe părintele Dr. Patriciu Tucra, nou alesul protopop al tractului Vinga.

Hirotonire. Candidatul Ștefan German, ales și întărit de paroh în Sâmbăteni, a primit din mâinile P. S. Sale dlui episcop diecezan Ioan I. Papp darul preoției.

Se sporesc căsătoriile, dar scad nașterile. Oficiul de statistică din Budapesta publică o notă despre starea matriculei în care arată, că dela Anul nou până în August s'au legat în Budapesta 4999 cununii, pe când în anul trecut (tot pe atâta vreme) abia 3917 cununii s'au făcut. Deci statistica arată o sporire de 1082. Nașterile în vremea notată mai sus, anul 1918 au fost 3905, iar în 1917 au fost 9643. Adecă

în anul trecut au fost mai puține căsătorii și mai multe nașteri, iar în anul acesta mai multe căsătorii și mai puține nașteri.

Se caută un cancelist pentru cancelaria Consistorului gr.-or. român din Arad. Cererile sunt a se adresa P. S. Sale părintelui Episcop diecezan Ioan I. Papp. Locul se poate ocupa imediat. Absolvenții de teologie au preferință.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Calendarul diecezan din Arad pe anul 1919. Conține cronologia pe anul 1919, sărbători și alte zile schimbătoase, posturile, deslegări de post, parastasele oficioase, sărbătorile școlare, zilele de repaus la judecătoria, întunecimile, anotimpurile, partea calendaristică, genealogia familiei domnitoare, domnitorii celorlalte state europene, calendar economic, târgurile, tarifa poștală și o parte literară instructivă și variată cu poezii și proză din peana unor scriitori distinși și împodobită cu ilustrații actuale. Il recomandăm cu căldură. Prețul unui exemplar 2 cor. plus 20 fil. pentru porto. Revanzătorii primesc rabat. Se poate comanda dela Librăria diecezană din Arad (str. Deák Ferencz 35).

Poșta redacției.

Rev. Pr. T. „Organul clerical independent” al Societății din Timișoara în numărul său dublu din 16/29 Septembrie a. c. „din sinceritate și dor de lumină” a aflat de bine și cuviincios „a ridicat perdeaua” și „spre edificarea obștei” a aranjat spectacolul publicului ortodox și eterodox, în care „să se evidențieze încă odată”, că „adevăratul liberalism” al Revistei preoților „a știut și știe” să prefacă „cartea în cort”, să producă în „desvoltarea uriașe a vieții sociale” firi exaltate, să distrugă pentru interese personale disciplina preoțească, să cultive în aceste vremuri grele și pline de neajunsuri „meleagurile pasiunilor nesăbuite” și să subminează, sămănând în mulțimea cetitorilor săi „duhul răsvăririi sufletești, respectul instituțiilor și principii autorității bisericesti. În conștiința demnității și a răspunderii, ce o avem și în deplina cunoștință a programului de viață al bisericii noastre naționale, la altarul căreia jurământ am făcut, nu vom „intra în târguiești”, ci disgestați de privirea în „oglinza superficialității și a ignoranței” lăsam privescerea tristă în aprecierea oamenilor întregi și cu bun simț și în judecata nepreocupată a posterității. Și până atunci cu conștiință liniștită susținem, că „frazologia scâpărătoare” și felul de a discuta probleme bisericesti în coloanele Revistei preoților nu e „mărirea lui Dumnezeu”, mod de gândire preoțesc și ortodox și duh bisericesc, „iar de n'are cineva duhul lui Hristos nu este al Lui”. Am terminat.

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor.

Concurse.

Pentru întregirea vacantului post de preot de clasa I din Drăgoești, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie de 36 jugăre. 2. Două intravilane, unul în nemijlocita apropiere a satului; iar al doilea în lăuntrul comunei, amândouă au un jugăr. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat, pentru care însă comuna bisericască nu ia răspunderea.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, comitetului parohial din loc, pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes-megye) și sunt poftiți a se prezenta în termenul concursual, într-o Duminică, ori într-o sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, eventual în oratorie și celebrare.

Dela reflectanți se cere ca, înainte de a se prezenta în parohie, să dovedească protopresbiterului tractual, că au îndreptățirea de a putea reflecta la acest post; iar dacă sunt din altă dieceză, trebuie să-și câștige înalta încuviințare a P. S. Domn Episcop diecezan din Arad, de a concura la acest post.

Se observă că, alesul va avea să supoarte toate sarcinile publice după sesie și după intravilane.

De asemenea e dator ca, să catehizeze pe școlarii gr.-or. rom. dela școala noastră confesională din loc, fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Gherasim Sârb, ppresb.

—□— 2—3

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa I Topolovațul-mare cu filia Topolovațul-mic, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie parohială constătătoare din 32 jugăre pământ. 2. Un intravilan de 1/2 jugăr. 3. Stolele legale. 4. Eventuală întregire dela stat, pentru care însă comuna bisericască nu ia răspunderea.

Reflectanții la acest post au să-și instrueze petițiile concursuale conform normelor în vigoare, dovedind cvalificația recerută pentru clasa parohiei și să le aștearnă comitetului parohial pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes m.), apoi într-o Duminică, ori într-o sârbătoare, să se prezenteze în sf. biserică, în termenul concursual, spre a-și arăta desteritatea în tipic și în cântare, eventual în oratorie și în celebrare.

Totodată sunt poftiți ca înainte de a se prezenta în parohie, să dovedească protopresbiterului tractual, că au îndreptățire, pe temeiul concursului, de a reflecta la parohia din chestie; iar dacă sunt din altă dieceză, au să meargă la P. S. Domn Episcop diecezan, spre a-i cere consentimentul la reflectarea la acest post.

Alesul preot e obligat că catehizeze elevii gr.-or. rom. dela școala din loc, fără altă remunerație.

Se observă, că sarcinile publice după sesie și după intravilan, are să le poarte alesul.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: Gherasim Sârb, ppresb.

—□— 2—3

Pentru întregirea postului de învățător din Leucușești, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1200 coroane. 2. Eventuala întregire dela stat votată și fostului învățător. 3. Locuință în natură, cu două camere frumoase, bucătărie și cămară. 4. Grădină de 800⁰□, lângă școală și extravilan de 800⁰□. 5. Pentru conferențe 20 cor., când participă. 6. Pentru lemne, pe seama școlii, 120 cor. Lemnele le aduce comuna.

Dările după intra și extravilan, cad în sarcina învățătorului.

Cei cari doresc să reflecteze la acest post, sunt poftiți: a) A-și trimite petițiile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, respectivului comitet parohial, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes megye). b) A se prezenta într-o Duminică, ori într-o sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. c) A accluda atestat de funcție și conduită dela respectivul șef, întru cât a fost și până acuma în funcție. d) A descoperi în scris, dacă e asentat, fără a fi făcut anul de voluntar.

Alesul învățător e dator să instrueze pe școlarii cântările bisericesti, să-i conducă la sf. biserică și să-i supravegheze și să presteze serviciile cantonale, în-și afară de biserică, fără nici o remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu Gherasim Sârb, ppresb.

—□— 2—3

Nr. 256 M./1918.

Consistorul metropolitan al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Ungaria publică concurs pentru una bursă (stipendiu) de 1000 coroane din fundațiunea „Ioan și Maria Trandafil” pentru tineri din dieceza Aradului. Termenul de concurs se fixează pe 1/14 Octomvrie 1918. Concurenții vor avea a produce următoarele documente:

1. Extras de botez provăzută cu clauzula oficioasă, că și acum aparțin bisericii ortodoxe române din patrie. 2. Adeverință oficială (certificat) dela antistia comunală vidimată și de preotul local, eventual de protopresbiterul concernent despre starea socială și materială a concuren-

tului și a părinților lui, precum și despre aceea, că sunt cetățeni ai Ungariei. 3. Testimoniu școlar de pe anul precedent cu nota generală *eminent*, pe temeiul căruia testimoniu concurentul este îndreptățit a continua studiile pentru care cere stipendiul. Stipendiul se poate cere pentru continuarea studiilor la facultăți sau alte institute mai înalte de învățământ, precum și pentru clasele superioare la institutele de învățământ secundare (medii) din patrie. 4. Concurentul în cererea sa este îndatorat a declara lămurit, dacă mai are de undeva și alt stipendiu sau ajutor și a spune cât face acela.

Cererile de concurs instruate în regulă sunt a se adresa și trimite până la termenul fixat de 1/14 Octomvrie a. c. „Consistorului metropolitan gr.-or. român” în Nagyszeben.

Sibiu, 22 August 1918 st. v.

Consistorul metropolitan.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătorescantoral din Săcădat, protopresbiteratul Peșteșului, devenit vacant prin moartea de erou a învățătorului Ștefan Popoviciu, se publică concurs cu termen de alegere pe 14/27 Octomvrie 1918.

Venitele împreunate cu acest post sunt următoarele: 1. Cvarțir liber, constătător din 2 chilii, bucătărie, cămară și apartinențele și 1/4 jugher grădină. 2. Pământ parte arător, parte fâneațe 3 și jum. jughere catastrale. 3. 600 cor. dela com. bisericască. 4. Ajutor dela stat, deja votat. 5. La îormântări pentru om mare 10 cor., la mort mic 4 cor.

Învățătorul va avea se provadă cantoralul, să înființeze cor și să conducă elevii la sf. biserică. Doritorii de-a ocupa acest post, cererile lor de concurs să le adreseze Comitetului parohial din Săcădat, și să le înainteze P. O. of. ppresb. din Mezötelegd având dânsii a se prezenta în sf. bis. din Săcădat, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Pentru comitetul parohial: Teodor Târău m. p., președinte. Iosif Târău m. p., notar com.

În conțelegere cu mine: Alexandru Munteanu protopop inspector școlar.

—□— 3—3

Nr. 217/1918.

Pe baza rezoluțiunii Ven. Consistor de sub Nr. 3324/1918 se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei de clasa a III-a din Slatina mureșană (Maroszalatna) protopresbiteratul Radnei, cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt: 1. Folosința casei și a grădinei parohiale. 2. Pământ parohial 16 jugh. cat. la deal. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Competința din izlazul și pădurea urbanială. 6. Eventuala întregire dela stat.

Preotul, care se va alege, va suportă toate dările după venitul parohial și va avea să catehizeze elevii școlii din loc, fără a putea pretinde pentru aceasta dela parohie vreoremunerație.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți ca recursurile lor ajustate cu documentele de cvalificație și de serviciu și adresate comitetului parohial din Slatina-mureșană să le înainteze în termenul concursual oficiului protopresbiteral în Mariaradna. iar dânsii — cu observarea dispozițiilor regulamentare — să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorice.

Prezentarea în parohie se admite numai candidaților, cari vor dovedi, că au cvalificațiunea recerută, iar candidaților din alta dieceză, numai dacă dovedesc la oficiul protopresbiteral, că au permisiunea Consistorului, respective a Episcopului diecezan a putea recurge la aceasta parohie.

Procopiu Givulescu m. p., ppresb.

—□— 3—3

La societatea de consum „Furnica” din Temes-remete se caută un **conducător**

cu cauțiune. Conform înțelegerii salar lunar, cvartir cu grădină și interese. Domnii preoți și învățători sunt rugați a comunica acest anunț la atari indivizi din comuna lor cari ar dori a ocupa acest post.

Diracțiunea.